

Bellesa distorsionada

Els patrons de bellesa són ben volàtils. Anys enrere, els cossos turgents plens de corbes es preferien a les figures pàl·lides i làngüides tant de moda avui dia. La insatisfacció amb el propi cos en plena adolescència és una bomba de rellotgeria i un element clau per entendre l'augment, any rere any, dels trastorns en el comportament alimentari (TCA). Però els cànons estètics impossibles no són l'únic desencadenant de conductes de risc per a la nostra salut: època de canvis físics i de la construcció de l'autoestima com l'adolescència, insatisfacció personal, factors socioculturals com la moda o el cinema, però també biològics i genètics. A la voluntat de perdre grans quantitats de pes amb dietes estrictes s'afegeix l'obsessió per l'exercici, l'autoestima baixa, un caràcter perfeccionista, inseguritat i aïllament social i familiar i especialment la incapacitat d'acceptar la malaltia.

Els trastorns alimentaris són la tercera patologia crònica entre la població jove. Les noies entre catorze i vint-i-quatre anys són majoritàriament les més vulnerables a patir trastorns alimentaris, tot i que es comença a apreciar un descens en l'edat d'inici fins i tot per sota dels dotze anys i una major cronificació en edat adulta. El Servei Català de Salut no reconeix cap de les variants dels trastorns alimentaris com a malalties mentals severes, "no es tracta d'una malaltia mental psicòtica, però sí que l'entendem com a patologia mental", assegura Vicente Turón, assessor de trastorns en l'alimentació del Departament de Salut de la Generalitat de Catalunya. Marta Voltes, gerent de l'Associació Catalana contra l'Anorèxia i la Bulímia (ACAB), argumenta que no existeix consciència de la magnitud d'aquests trastorns, "el 4,8% dels afectats mor, estem parlant d'un trastorn molt greu". Davant d'aquesta problemàtica, ACAB va publicar el passat 1 de juny, en el context del Congrés Internacional dels Trastorns del Comportament Alimentari, el primer estudi sobre assistència sanitària pública d'aquest tipus de trastorns alimentaris. "Obtenir indicadors

La recerca d'una aparença ideal porta molts adolescents i joves a condemnar-se en vida amb malalties emergents com la bulímia, l'anorèxia o altres trastorns en el comportament alimentari a causa d'una visió distorsionada del seu aspecte físic i de la realitat que els rodeja.

qualitatius que ens permetin saber com funciona el nostre sistema de salut i com millorar-lo" és l'objectiu bàsic d'aquesta entitat, que, amb quinze anys de feina a l'esquena, rep anualment més de vint mil consultes i treballa amb cinc-cents escoles i instituts en programes de prevenció, sensibilització i, si cal, detecció d'aquestes patologies. "Només demanem que es facin servir correctament els recursos sanitaris públics de què disposem", explica la gerent de l'associació.

L'atenció sanitària en qüestió.

Pocs recursos i mal utilitzats. Aquesta és la conclusió que s'extreu de les dades presentades per ACAB a partir de l'experiència de 4.700 usuaris, 400 entrevistes personalitzades i enquestes a les nou unitats de referència en malalties alimentàries i quatre hospitals generals del territori català. L'estudi mostra una disminució en el nombre de places hospitalàries i una falta de continuïtat assistencial en contrast amb

EL TEMPS

l'augment significatiu dels afectats: del 3%, l'any 1998, al 6%, al 2005. A Catalunya, s'estima que 117.000 dones i 1.100 homes pateixen algun tipus de desordre en l'alimentació. Però la demanda no s'adequa a l'oferta, més del 62% de les places hospitalàries especialitzades en aquests trastorns pertanyen a la sanitat privada i el cost del tracta-

ment oscil·la entre els 1.100 i els 3.900 euros mensuals, tenint en compte que sovint els pacients s'embarquen en tractaments d'entre cinc i deu anys. Turón assegura que "el Govern treballa des de fa dos anys en un pla de reordenació de recursos per millorar la quantitat i qualitat del servei públic a aquestes patologies", i afegeix "l'estudi que ofereix ACAB és incomplet i no tenen en compte les dades d'aquest any, que demostren un augment de recursos del 20%". Tanmateix, ACAB denuncia un desequilibri territorial en l'atenció des de les unitats de referència: de les nou unitats especialitzades que hi ha a Catalunya, sis són a les comarques de Barcelona. Molts dels tractaments requereixen l'hospitalització o el seguiment constant i diari del malalt durant un període superior a sis mesos, la qual cosa significa un esforç personal i familiar de desplaçament i unes despeses extremes. Turón afirma que "és cert que a l'àrea central de Catalunya s'han creat més unitats especialitzades en trastorns alimentaris i ha augmentat el nombre de personal, però és qüestió de temps que puguem implantar el pla a tot el territori català". No obstant això, les dades de l'estudi afirmen que hi ha un buit assistencial a la demarcació de Tarragona, "fa deu anys que la Unitat de Trastorns en el Comportament Alimentari treballa, però no tenim dades, ni sabem què hi passa", explica la gerent d'ACAB. "Les dades de Salut -afegeix- són correctes, només demanem més transparència". Turón, metge i assessor del Departament de Salut, declara que "no es pot generalitzar a partir d'un dèficit concret sobre el qual es treballa per superar-lo en un futur".

Evolució dels TCA. Els especialistes alerten que cada cop apareixen noves variants patològiques: els trastorns en el comportament alimentari no especificats (TCANE) com els menjadors com-

Regulació legal i pacte social

La diputada d'Esquerra Republicana de Catalunya Rosa Maria Bonàs, en col·laboració amb l'Associació Contra l'Anorèxia i la Bulímia (ACAB), ha presentat al Congrés de Diputats una proposició no de llei sobre l'elaboració d'un pla global per prevenir i evitar l'anorèxia i la bulímia que pretén restringir la venda de laxants i diürètics a menors a les farmàcies, la regulació de la publicitat de productes saciants, la prohibició de la difusió de dietes no medicalitzades, l'homogeneïtzació del tallatge de roba i la supressió de la imatge del pes ideal en la publicitat adreçada a adolescents, entre d'altres. Marta Voltes, gerent d'ACAB, assegura: "No podem deixar que la situació s'autoreguli, sinó que hem de treballar conjuntament perquè el conjunt de la societat s'adoni de la necessitat de promoure un model de bellesa lligat a la salut i el benestar".

pulsius, els menjadors nocturns, els vigorèxics (obsessionats per veure's musculat) o els ortorèxics (obsessionats pel menjar sa), que necessiten major especialització clínica i que ja copen més de la meitat dels patologies alimentàries. Els creadors d'aquest estudi asseguren que "la majoria dels centres sanitaris públics no estan preparats per atendre les especificacions d'aquests trastorns alimentaris", la qual cosa obliga el pacient a patir moltes primeres visites inútils, ineficàcia en els tractaments per manca de continuïtat assistencial i especialment falta de coordinació per entendre la malaltia com una amalgama de trastorns associats com ara addiccions o problemàtiques psicològiques o psiquiàtriques. Tot i que és molt usual trobar pacients amb trastorns de la personalitat, comorbilitat o addicció a les drogues units al trastorn alimentari, la xarxa sanitària no permet fer tractament multidisciplinari.

Cristina Castellón

Segons l'Associació Catalana contra l'Anorèxia i la Bulímia (ACAB) no existeix consciència de la magnitud d'aquests trastorns, "el 4,8% dels afectats mor, estem parlant d'un trastorn molt greu"